

Ahmet Halit Yaşaroğlu

★ Naime Halit Yaşaroğlu, Bütün Türkiye ★

KURBAN Bayramının birinci günü sabahı saat tam 10.30 da otuz senelik hayat arkadaşım Muallim Ahmet Halit Yaşaroğlu bütün faniler gibi hayata gözlerini yumdu, ebediyete intikal etti.

Bu veda çok erkendi, beraberce tasarladığımız birçok işler vardı, beraberce başladığımız birçok eserler henüz tamamlanmamıştı. Fakat zalim ecel ne proje tanıdı, ne de uzun seneler, ancak mücadelelerin yorgunluğu altında yıpranmış, biraz dinlenmeğe hak kazanmış olan o büyük insanın bu ihtiyacına meydan vermedi.

Hayat makarası çözüle çözüle tükenmiş, fakat bizim ondan haberimiz olmamıştı. Amansız hastalığın çeşitli mücadelelerine göğüs geren, doktorların tabirince, her babayığitin başaramıyacağı mücadelelerde muzaffer ve galip çıkan Halit Bey, nihayet ecelin pençesine büyük bir sükûnetle teslim oluverdi.

Doktorlar üç ay evvel kendisini kaybettiklerini söylemişlerdi. Fakat onda öyle kuvvetli bir iman, öyle bir irade vardı ki her şeyi âlet ediyor, tababetin hükmünü yeniyordu. Fakat mukadder olan saat hülûl edince artık savaştan vaz geçti.

Bütün hastalığı devamınca en büyük krizleri atlatır atlatmaz nasılsınız? sualine «Hamdolsun» cevabıyla mukabele eder, bir gün bir sitem, bir şikâyet sözü işitmezdik. Hattâ bir ara boğazında kendisini çok ra-

hatsız eden bir ıstırapla karşılaştı. Bu arada büyük bir nefes darlığı ile müterafik bir kriz geçirdi. Bu yüksek ateşli krizle nasılsa boğazındaki bademcikler geçti. Herkesin aman Allah diyeceği bu krizi atlatırken Halit Bey, bu hal karşısında da Allaha şükür etme fırsatını buldu ve şu sözleri söyledi:

— Biliyor musunuz çocuklar, Allah hiç te zalim değil. Şu krizi atlatırken boğazım iyi oldu. İki ıstırap birden Allah bana çekti. Al-laha nasıl hamd ü sena etsem azdır.

Yatağa esir olmuş ve çeşitli ıstıraplarla pençeleşen bir insanın dudaklarından dökülen bu hamd ü sena, bana hayatta büyük bir ders oldu.

O, çok büyük bir insandı. Kendisiyle tanıştığım günden son saatine kadar bütün hayatı hep, kendisini daima son plâna bırakarak etrafındakilere iyilik etmek için çalışmak olmuştur.

Kin ve sitem onun tanımadığı hislerdir. Her zaman bize verdiği ders: İyiliklere karşı şükran, kötülüklerle karşı da iyilikle mukabele prensipi idi. Kendisini incitmiş kimselere karşı bütün dileği şî idi: İnsallah Cenabıhak o kimseye bir iyilik etmek fırsatını bana ihsan etsin.

Bu hal karşısında bazan isyan ederim. Fakat o hiç bir zaman prensipten ayrılmadı. Herkesi sevdi ve her aksaklıyı af ile karşıladı.

Cenabıhak mekânını cennet etsin.

Halit Bey 1891 yılında Kemaliye (Eğin) kazasının Gâso köyünde doğmuştur. Yedi yaşında İstanbul'a gel-

miş, ilk tahsilini Mahmutpaşa ilkokulunda, Rüştüye tahsilini Mektebi Tefeyyüzde, İdadî tahsilini Mercan İdadisinde, yüksek tahsilini de Mektebi Mülkiyede ikmal etmiştir.

Mülkiyeliler kendisine (Formacı Halit) adını vermişlerdir. Sebebi de belki de okunan derslerin kitapları basılmış olmadığı için hocaların notlarını bastırması yüzündendir.

Mektebi bitirdikten sonra talebe defteri mecmuasını çıkarmış, o zaman kendisine (Defterci) daha sonra da sadece (Muallim), Galatasaray hocalığında da (Kalpaklı) adını vermişlerdir.

1911 de Mülkiyeyi ikmal etmiş ve Maliyede Memurin Kalemünde ilk vazifesine başlamış ve yine müsabaka ile medreseye hoca olmuştur. Mektebi Tefeyyüzde iki sene fahri hocalık yapmış, Bakırköy Nümune mektebinde tarih ve coğrafya hocalığı ile Hadikai Mesverette ders vermiştir. İlk eseri Bay Memduhla birlikte yazdığı umumî tarihtir. İkinci kitabı Tefeyyüzdeki notları taş basması ile talebenin bastığı kitaptır. Medresedeki dersleri de Muhtasar İslâm Tarihi adıyla üçüncü eseridir. 23 Mayıs 1929 da Talebe Defterini çıkarmıştır. İlk hocalıktan itibaren imzası Muallim Ahmet Halittir.

Mülkiyeye tarih muallim muavini olmuştur. Abdürrahman Şeref Beğ muavinliğini hayatının en zevkli günleri olarak anardı. Hocalıktaki başarısını Abdürrahman Şeref Beye borçlu olduğunu söylerdi.

Balkan Harbinde Robert Kolejde bir sene hocalık etmiş, harp sonunda Barbaros Nümüne mektebine müdür olmuş, burada Maarif Müdürü merhum Saffet Beyin kendisine verdiği büyük bir salâhiyetle hakikaten bugüne bile örnek olacak bir başarı ile çalışmıştır. Fakir çocuklara ilk yemek verme işini başarmış, talebe tasarruf ve yardım sandığı açmış, bütün fakir çocukların kitap, kalem ve defterleri meccanen temin edildiği gibi sene sonunda yüzde 50 te-mettü de dağıtılmıştır. Bu arada çocuk dünyası mecmuasını da çıkar-

mıştır. Gençler Defteri isimli mecmuadan da ancak dört nüsha çıkarabilmıştır.

İslâm büyükleri, Osmanlı Tarihi, Umumî Tarih isimli beş kısımlı tarih serisi 1922 yeni programına kadar mekteplerde okunmuştur.

1914 senesi ilk Muallimler Cemiyetini kurmuştur. 1918 de Türk Kadını Mecmuası isimli bir mecmua çıkarmış, Talebe Defteri idarehanesi adıyla küçük bir kütüphanede genç şairlerin kitaplarını basmıştır.

O sene anne ve kızkardeşini kaybetmek felâketine uğramış, Barbaros Nümune mektebinden ayrılarak Heybeliada Bahriye mektebinde tarih muallimliğine tayin edilmiştir.

1919 da Türk Kadını Dershanesi — Asri Mektep ve Kızlar Sultanisini açmış ve resmî işlerden çekilmiştir.

Bu senenin 19 Haziranında kendisiyle evlendim ve hemen müşterek çalışmalarımıza başladık. Ben bu müesseselerin idaresini deruhte etmiştim, tabii ilimlere ait dersleri de ben veriyordum. Üç sene süren bu faaliyetten sonra bu müesseselerin devamına imkân olamadı.

1922 sonlarında maarıftan izin alarak Hilâliahmer 13. imdadı sihi idare memurluğu ile Bandırmadan Bursaya kadar olan yanık köyler ahalisine yardımda bulunmak üzere Anadolu'ya geçti. Bir sene buralarda çalıştı, 1923 te Anadolu tetkik seyahatine çıktı. Bu sırada babasını kaybetti. Babasını Hilâliahmer mübayaa memuru Mehmet Yaşar Efendi, Celâl Muhtar, Kimyager Mustafa Nevzat ve Adnan Beylerle birlikte sonsuz bir faaliyetle çalışmışlardır. Celâl Muhtar, her ne zaman kayınpederden bahsetse: «Mehmet bambaşka bir insandı. Öyle adamlar dünyaya ender gelir» diye gözlerinden yaşlar akıtarak sitayişle adını anardı. Halit Bey, 1924 te ilk alfabe kongresini kurdu. Her taraftan gelen alfabe mütehassıslarının iştirakiyle büyük bir rağbet görerek devam eden bu kongre Halit Beyin meslek hayatının en zevkli günlerini yaşamasına vesile olmuştur.

1924 te Galatasaray Türkçe hocası oldu, 1925 te Nişantaşı Kız ortaokulunda ders verdi. Galatasarayda açılan Ticaret sınıfındaki Türkçe Ticarî Muhaberat muallimliğine tayin edildi. Galatasarayın Türkçe hocalığından Tarih hocalığına nakletti. Bir aralık İstanbul Kız lisesinde de Türkçe okuttu.

Galatasarayda öyle kıymetli arkadaşlarla çalışmıştı ve bu müesseseye öyle kuvvetli bağlanmıştı ki kendisini Galatasaraylılardan daha çok Galatasaraylı sayardı.

Vefatından hemen iki ay kadar evveldi. Şimdi Galatasaray Müdürü olan Bay Fethi İsfendiyaroğlu ile İzzet Hamit Bey kendisini ziyarete gelmişlerdi. O gün çok iyi ve neşeli günlerinden biri idi. Yatak içinde oturarak arkadaşlarıyla geçmiş günlerden konuşuyor ve o günleri adeta yaşıyor gibi idi.

Bir aralık Fethi Beye şöyle bir ricada bulundu:

— Fethi Beyciğim, bu sene beni Galatasaraya fahri mümeyyiz olarak davet et. İnşallah sihatim de o zamana kadar salâh kesbeder. Şöyle uzaktan talebeleri imtihan olurken dinlemek zevkini tadayım.

Bu isteği öyle aşk ile, öyle candandı ki gözlerimin yaşını göstermemek için her zaman olduğu gibi büyük bir ceht gösterdim. Çünkü bundan daha bir ay evvel doktorlar tıp Halit Beyin yaşamasına artık imkân kalmadığını ve kendisinin kuvvetli imanı ve iradesi sayesinde yaşadığını söylemişlerdi.

İnsan sevdiklerine karşı ümidini kesemiyor, ben bu hakikati bildiğim halde belki mucizeler tevali eder diye kendimi bile inandırmaya çalışıyordum.

Onun ruhunda hocalık aşkı öyle sönmez bir meş'ale idi ki adını bile Muallim Ahmet Halit olarak tanıtmıştı.

Musallâ taşında, tabutu başında Galatasaray izcilerinin nöbet beklemesini temin etmek suretiyle Fethi İsfendiyaroğlunun gösterdiği kadirşinaslığı ve o gençlerin bu vazife

başında gösterdikleri fedakârlığı ben ve çocuklarım ömrümüzün sonuna kadar unutamıyacağız.

1927 de çocuk dünyasını yeniden çıkarmaya başladı. 1928 de resmî vazifelerden ayrılarak serbest hayata atıldı. Yalnız Şişli Terakki lisesinde tarih hocası olarak kaldı ve Ankara caddesinde bir kütüphane açarak çalışmaya başladı. Bu arada son programa göre Bizim Tarih ve Bizim Kıraat kitaplarını yazdı.

Bu sırada dostlarımızdan Bay Fakik Reşit Onat bize İngilizce kıraat kitapları hediye etmişti. Bunlardan en iyisini seçerek tercüme ettim. Beş sınıf için tercüme ettiğim bu kitapları Halit Beyle birlikte bizim bünyemize göre tadil ettik. Millî parçalar koyduk. Üç renkli basarak çıkardık. Bu kitaplar hayat bilgisine tamamiyle uygun ve muallim arkadaşların fikirleri alınarak yapılmıştı. Beş senede yirmi iki defa basılmak gibi bir mazhariyet kazanan bu kitaplar kitapçılık âleminde adeta bir rekor kırmıştı. Bize maddî menfaatten daha çok bütün hayatımızca taşıyacağımız manevî bir zevk verdi. Bu gün de muallim arkadaşlarımızın hayat kıraatini hasretle andıklarını işiterek seviniyoruz.

Halit Beyin vefatından iki buçuk ay kadar oldu. Bu kıraatleri yardımcı kitap olarak tadil ile maarife sunmayı düşündük. İlk üç sınıfın kitaplarını biraz daha, zaman ihtiyacına uygun olarak hazırladım. Hasta yatağında Halit Bey bunları düzenledi ve maarife gönderdik. Dördüncü ve beşinci sınıf kitaplarını da hazırlıyacaktık. Fakat ecel aman vermedi. Cenabıhak müsaade ederse o vazifeyi başarmayı borç biliyorum.

Kütüphanemizde en çok önem verdiğimiz eserler muallim ve çocuk kitaplarıdır. Geçen sene İlâhî öğreniyorum ve Peygamberleri öğreniyorum diye Hazreti Muhammedin bütün hayatını muhtasar ve müfit bir şekilde çocukların tam anlıyacağı bir ifade ile gayet faydalı bir eser meydana getirdi. Bu üç kitabı neşrettigimiz zaman Halit Bey, dinî bir bor-

cu ifa etmiş olmamıza işaret ederek büyük bir huzur duyduğunu söylemişti.

Halit Bey bastığı kitaplarda daima ahlâkî prensipleri göz önünde tutar ve çocuğumuzun eline veremeyeceğimiz eserleri büyük bir kazanç ümidi bile olsa basmazdı.

Halit Bey memleketini çok seven bir insandı. en iyi bir aile babası idi. Kendi sofrasında yediği yemeği en lezzetli sayar, çocuklarıyla başbaşa kalmaktan en büyük zevki duyardı.

Çocuklarımızı zaman ihtiyacına uygun yetiştirmek için elimizden gelen fedakârlığı esirgemezdik. Dört çocuğumuzla birlikte Viyana, Macaristan, Bükreşi dolaştık. Büyük oğlumun tahsili için kendisini Londra'ya götürdük. Bu vesile ile uzun bir seyahat yaptık. Bu seyahat hayatımızın en güzel günlerini teşkil eder. Halit Beyin tatlılığı her yerde yabancıları bile bize yaklaştırdı. Lisansını bilmediklerimizle bile anlaşmak imkânını bulan Halit Beyin Neş'eli sohbetleri görülecek âlem idi.

Eski Türk Ocasının ilk kurucuları arasında olan Halit Bey son senelerde Şişli Halkevi reisi olarak büyük

fedakârlıklarla çalıştı. Tayyare Cemiyetinde ve diğer birçok hayır teşekküllerinde yorulmak bilmeden uğraştı. Bir müddet Şehir Meclisinde aza olarak bir zaman da Şehir Meclisi Daimi Encümen Azası olarak faaliyetinde bulunmuştur. Fakat vücut makinesinin israfa tahammülü kalmamıştı. Günün birinde o enerjik insan yatağa esir oluverdi. Bütün ihtimamlara rağmen yedi sene hastalıkla pençeledi. Nihayet Kurban Bayramının birinci günü kurbanlar kesilirken Halit Bey de kendini Hakka teslim etti.

323 yıllık hayat arkadaşımı bugün kaybetmiş bulunuyorum. Fakat bu kayıp benim için hakiki bir kayıp olmadı ve olamaz. O, ben yaşadıkça beraberimde yaşayacak, yine çalışmalarımda onun ruhu bana direktifler verecek ve beni hiçbir zaman yalnız bırakmıyacaktır.

Bütün dileğim evlatlarının, babalarının izinde yürümeleri ve ona hayrülhalef olmalarıdır. Kendisinin arkasından herkesin çok iyi bir insan olduğunu demeleri ıstırabımın biricik tesellisi.

Böyle göç edenlere ne mutlu!

Güzel Sözler

ÂŞK sır ve mübhemiyet istiyor.

A. Haşim

★ ★

YAŞLANDIKÇA güzelleşmek çınar ağacına mahsustur. Sakalını süsliyenlere bayılırım.

Cenap Şehabettin

★ ★

İNANMAK kemale doğru yol almaktır; hakikati görmek ve dünyaya hâkim olmaktır.

H. Z. Ülken